

i povjesničari okvalificirali su Dobrilin rad nacionalističkim i klerikalno-političkim. Takve kvalifikacije plod su talijanskoga liberalnog stereotipa „o slavenskom popu politikantu“ te kao takve ne objašnjavaju stvarnost nego je zamagljuju u službi određenih dnevno-političkih interesa. Parafrazirajući riječi jednoga poznatoga suvremenog sociologa da je istinski susret s drugim/drugačijim identitetom moguć tek ako imamo vlastiti identitet, možemo reći kako je biskup Dobrila imao jasno profiliran vlastiti identitet i zato se mogao susretati istinski i s poštovanjem s drugima, različitim od sebe. U tom je smislu Dobrila aktualan i danas za nas u Istri i Hrvatskoj, s obzirom na nedavan ulazak u Europsku uniju.

Stipan Trogrlić

Tomaso Luciani, *Labin: Povijesno-etnografska studija / Albona: Studi storico-etnografici*, Labin: Mathias Flacius, 2012., 87 str.

Labinska je nakladnička kuća Mathias Flacius u sklopu biblioteke historia@histrria izdala 2012. knjižicu Tomasa Lucianija u dvojezičnom izdanju koje, pored talijanskoga izvornika, sadrži i hrvatski prijevod Vanese Begić. Luciani je tekst dovršio u Milanu u svibnju 1864., a posvetio ga 3. lipnja 1879. u Veneciji svom „zemljaku i prijatelju“ Isidoru Furlaniju, koji je upravo bio doktorirao pravo na Sveučilištu u Padovi. Djelo se sastoji od ukupno deset poglavlja u kojima nas autor upoznaje s poviješću Istre i Labina kroz stoljeća od vremena rimske vladavine tim prostorom do 19. stoljeća.

U predgovoru (6-17) Marijan Milevoj iznosi iscrpan prikaz doprinosa Tomasa Lucianija, povjesničara, arheologa, labinskoga gradonačelnika te političara u emigraciji koji se aktivno zalagao za pripajanje Istre Italiji. Navodi značajnija Lucianijeva djela i brojnu pisanu ostavštinu, ali se pozabavio i njegovim političkim djelovanjem u Labinu i izvan njega.

U posveti prijatelju Isidoru Furlaniju (18-23) Luciani navodi kako drugo izdanje svoje povijesno-etnografske studije o Labinu posvećuje sugrađaninu koji se mimo svoje volje daleko nalazi od Istre.

U prvom poglavlju (24-28) autor iznosi geografske značajke Istre kao regije i navodi razloge njezine „prirodne“ povezanosti s Venecijom, odnosno Italijom, a u drugom poglavlju (28-31) nastavlja isticati zemljopisne

značajke Kvarnera. Treće poglavlje (32-37) posvećeno je geografskim značajkama te nastanku grada Labina. Na osnovi brojnih arheoloških nalaza (posebice „konzulskih novčića“ pronađenih u Labinu), autor zaključuje ne samo da je Labin bio nastanjen u to doba, već i da je bio „s političkog gledišta rimski grad“ u vrijeme pada Nezakcija 177. pr. Kr., „kada se Istra predala Rimljanima“.

Luciani posebice ističe i kamenu ploču kojom su Labinjani odali počast caru Antoniju. Na osnovi toga arheološkog nalaza zaključuje da je Labin imao pravne i druge ovlasti nad drugim općinama i mogućnost ubiranja poreza. Smatra da su to nepobitni dokazi o važnosti Labina u regiji, što potkrjepljuje navođenjem arheoloških ostataka koji svjedoče o njegovoj administrativnoj (između rijeke Raše i Kvarnera) i pravosudnoj (do Učke, Čepičkoga jezera i Plomina) vlasti, što opisuje u četvrtom poglavlju (38-41).

Peto poglavlje (42-55) autor je posvetio iznošenju povijesnih podataka za cijelu Istru posebno se osvrćući na doseljavanje Slavena, za koje navodi da su došli 604. pljačkajući, rušeći i ubijajući domicilno stanovništvo. Kroz prikaz povijesnih previranja na istarskom poluotoku ističe povezanost istarskih gradova (posebice Labina) s Venecijom, naglašavajući savez istarskih gradova kojim su se uz pomoć Mlečana oduprli Hrvatima.

Luciani u šestom poglavlju (56-63) opisuje prilike u Labinu i okolici u 10. stoljeću pa navodi da su i Slaveni (nazivani *Schiavi*) živjeli u okolici Labina u vrlo siromašnim uvjetima, dok su Dalmatinci ili Albanci došli tijekom 16. i 17. stoljeća i nazivani su Morlacima, odnosno Crnim Vlasima. Potom piše o povijesnim prilikama Labina do 13. stoljeća, kada je Labin imao oko 1000 stanovnika.

Godine 1341. Labinjani su imali svoj statut napisan na latinskom jeziku, koji je preveden u 15. stoljeću na talijanski labinski dijalekt, naglašava autor u sedmom poglavlju (64-69), u kojem piše o funkcioniranju srednjovjekovnoga Labina.

Sedmo poglavlje (70-77) započinje aktom potpisivanja ugovora s Venecijom 3. srpnja 1420., koji je vrijedio do pada Mletačke Republike. Autor nam donosi niz povlastica i obveza koje je grad morao ispunjavati prema tom ugovoru te daje sliku života u gradu nakon njegova potpisivanja. U ovom poglavlju posebice ističe hrabru obranu Labinjana za vrijeme napada 800 uskoka 1599. i posebice činjenicu da se 1520. u Labinu rodio i stekao osnovno obrazovanje Matija Vlačić, slavni luteran i povjesničar.

Padom Mletačke Republike (1797.) i prelaskom Istre (i Labina) u austrijske ruke, 1805. u francuske te naposljetku ponovno pod austrijsku vlast 1813., bavi se, u vrlo kratkim crtama, pretposljednje, deveto poglavlje ove knjižice (78-79).

Posljednje je poglavlje (80-87) posvećeno etnografskom opisu recentnoga Labina (19. stoljeće), to jest Labina Lucianijeva doba. Navodi da u Labinu živi nešto više od 11 000 stanovnika, koji su najvećim dijelom Talijani te Liburni, Dalmatinci, Srbi i Albanci koje naziva Istranima zbog njihove povezanosti (i isprepletenosti) s domaćim talijanskim stanovništvom. Daje iscrpan opis odjeće muškaraca i žena koji napuštaju (ili su već napustili) tradicijski način odijevanja. Osim toga, donosi i kratak opis poljoprivrede i gospodarstva Labina, odnosno njegove okolice te gradskoga života u Labinu.

Tanja Kocković Zaborski

William Klinger, *Germania e Fiume: la questione fiumana nella diplomazia tedesca (1921-1924)*, Trieste: Deputazione di Storia Patria per la Venezia Giulia, 2011., 285 str.

U izdanju Deputazione di Storia Patria per la Venezia Giulia (Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Fonti, Vol. XIII) objavljena je 2011. knjiga *Germania e Fiume: la questione fiumana nella diplomazia tedesca (1921-1924)* Williama Klingera, mladoga goričkoga povjesničara podrijetlom iz Hrvatske i stalnoga suradnika rovinjskoga Centra za povijesna istraživanja – Centro di ricerche storiche. Radi se o još jednoj iznimno vrijednoj knjizi o povijesti Rijeke koja svojim sadržajem bitno obogaćuje dosadašnje spoznaje o burnoj riječkoj prošlosti. Koristeći se dosad neobjavljenim dokumentima njemačkoga diplomatskog gradiva autor prikazuje i omogućuje cjelovit uvid u povijest grada u kontekstu međunarodnih sporazuma, otvorenih teritorijalnih pretenzija te političkih međunarodnih i nacionalnih prijedora tijekom prve polovice dvadesetoga stoljeća.

Knjiga je pisana talijanskim jezikom, a zasigurno bi bio vrlo koristan i hrvatski prijevod. Njezin slikovni materijal čine stare fotografije koje također svjedoče o tadašnjim zbivanjima u gradu, a na kraju je navedeno kazalo